

PÖYTYÄ

IKÄÄNTYMISPOLIITTINEN OHJELMA 2021-2025

[Aihe]Click here to enter text. Click here to enter text.

SISÄLLYS

1 ALUKSI	4
2 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN PALVELUJEN HAASTEET	6
2.1 Mitä vaikutuksia haasteilla on Pöytyän iäkkäiden arkeen ja palveluihin?	7
3 IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUIDEN NYKYTILA PÖYTYÄN KUNNASSA	8
3.1 Toimintaa ohjaavat arvot	8
3.2 Ennaltaehkäisevät palvelut	8
3.3 Liikunta- ja kulttuuripalvelut	9
3.4 Seurakunta, järjestötoiminta, vapaaehtoistoiminta	9
3.5 Omaishoidon tuki	10
3.6 Palveluohjaus ja palvelutarpeenarviointi	10
3.7 Kotihoito ja tukipalvelut	11
3.8 Päivätoiminta ja lyhytaikaishoito	11
3.9 Asumispalvelut	11
3.10 Perusterveydenhuollon palvelut	12
3.11 Henkilöstö	13
4 AIEMMAT KEHITTÄMISHANKKEET	15
5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA	16
5.1 Ennaltaehkäisevät palvelut	16
5.1.1 Hyvinvointia edistävät kotikäynnit ja terveystarkastukset	16
5.1.2 Palveluohjaus ja palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen	16
5.1.3 RAI- arviointijärjestelmä (Resident assetment instrument)	17
5.1.4 Liikuntapalvelut ja kulttuuripalvelut	17
5.1.5 Ikääntyneen asuin- ja elinympäristö	18
5.1.6 3. sektori, järjestötoiminta, vapaaehtoistyö	18
5.1.7 Muistisairautta sairastavan hoitopolku	18
5.2 Palvelurakennemuutos	18
5.2.1 Lyhytaikaishoito	19
5.2.2 Kotihoito	19
5.2.3 Asumispalvelut	19

5.3 Osallisuus	20
5.4 Digitalisaatio ja teknologia	20
5.5 Omavalvonta	20
5.6 Henkilöstösuunnitelma 2021-2025	21
5.6.1 Henkilöstön osaaminen ja koulutussuunnitelma	21
6 SEURANTA	23
7 IKÄÄNTYMISPOLIITTINEN OHJELMA 2021-2025, LIITTEET	24
7.1 Palvelut	24
7.2 IKÄÄNTYMISPOLIITTINEN TOIMENPIDEOHJELMA 2021-2025	25
7.3 ASIAKASTYYTYVÄISYYSKYSELYT IKÄÄNTYVIEN PALVELUISSA 2020	31
LÄHTEET	33

1 ALUKSI

Pöytyän kunnan ikääntymispoliittinen suunnitelma vuosille 2021 – 2025 linjaa ne tavoitteet ja toimenpiteet, joilla ikääntyvän väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistetään sosiaali- ja terveyspalvelujen, muun toiminnan sekä yhteistyöverkoston avulla. Pöytyän kuntastrategia painottaa ennalta ehkäiseviä palveluita ja niiden kehittämistä kaikilla perusturvapalvelujen osa-alueilla.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista eli ns. vanhuspalvelulain 5 § mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntouttavia toimenpiteitä. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se on tarkistettava valtuustokausittain.

Lisäksi laissa määritellään suunnitelman sisältöä seuraavasti:

- arvioidaan ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tila
- määritellään tavoitteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi ja palvelujen kehittämiseksi
- määritellään toimenpiteet, joilla kunta vastaa tavoitteiden toteutumisesta ja arvioidaan voimavarat, jotka tarvitaan tavoitteiden toteuttamiseksi
- määritellään eri toimialojen vastuut toimenpiteiden toteuttamisessa ja
- määritellään, miten kunta toteuttaa yhteistyötä kunnan eri toimialojen, julkisten tahojen, yritysten sekä järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Kunnan on otettava suunnitelma huomioon valmisteltaessa ikääntyneen väestön asemaan ja iäkkäiden henkilöiden tarvitsemiin palveluihin vaikuttavaa kunnan päätöksentekoa, kuntalain (365/1995) 65 §:ssä tarkoitettua talousarviota ja -suunnitelmaa sekä terveydenhuoltolain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua raporttia ja hyvinvointikertomusta.

Vanhuspalveluiden kehittämistä ohjaavat vanhuspalvelulain ja muun lainsäädännön lisäksi mm. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi (2020). Laatusuosituksen tavoitteena on turvata hyvä ikääntyminen ja vaikuttavat palvelut niitä tarvitseville iäkkäille henkilöille. Ehdotetut toimet luovat pohjaa ikäystävälliselle yhteiskunnalle. Laatusuosituksen keskeiset sisällöt ovat

- ✓ iäkkäiden toimintakyvyn edistäminen
- ✓ vapaaehtoistyön lisääminen
- ✓ digitalisaation ja teknologioiden hyödyntäminen

- ✓ asumisen ja asuinympäristöjen kehittäminen sekä palveluiden tuottaminen ja järjestäminen
- ✓ asiakas- ja palveluohjaus
- ✓ osaava ja hyvinvoiva henkilöstö sekä
- ✓ laadun varmistaminen

Laatusuosituksesta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162455> nostetaan esiin Pöytyän osalta erityisesti seuraavat kohdat: ennaltaehkäisevät toimet s. 24, asumisen vaihtoehdot, asiakaslähtöisyys palveluissa s. 43, toimintakykyä ylläpitävät toimet s. 44, kotikuntoutuspalvelut s. 45-46, asiakasohjaus s. 52-55, osaaminen s. 57-58 ja omavalvonta s. 61-62.

Palvelujen laadunvarmistamisen työvälineenä ovat omavalvontasuunnitelmat, sisäiset valvontakäynnit, vuosittaiset asiakaspalautteet, riskientunnistaminen ja hallinta ja RAI-arvioinnista saatavat tulokset ja vertailutieto. Laadunvarmistaminen on osa jatkuvaa työskentelyä työyksiköissä yhdessä henkilöstön kanssa. Esihenkilöt vastaavat toiminnan laadusta hyödyntäen tieto- ja laatujohtamisen työkaluja. Valmistelussa on myös erillinen valvontasuunnitelma.

Suunnitelman laadintaa ovat koordinoineet asiantuntijasairaanhoitaja Sari Rantanen, perusturvajohtaja Eveliina Kiiski sekä suunnittelija Ville Santalahti Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta. Suunnitelmaan laadintaan ovat osallistuneet kunnanhallituksen- ja valtuuston edustajat, perusturvalautakunnan puheenjohtaja, teknisen-, sivistys-, ja perusturvatoimen edustajat, kuntayhtymän johtava hoitaja, osastonlääkäri ja terveyden edistämisen yhteyshenkilö, seurakunnan ja vanhus- ja vammaisneuvoston edustajat. Suunnitelmaan on pyydetty lausunnot Pöytyän kansanterveystyön kuntayhtymältä, seurakunnalta ja vanhus- ja vammaisneuvostolta.

2 IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN PALVELUJEN HAASTEET

Vanhuspalvelulaissa tarkoitetaan ikääntyneellä väestöllä vanhuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä ja iäkkäällä henkilöllä henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi tai korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta.

Ikääntyvän väestön osuus tulee kasvamaan nopeasti. Väestöennusteen mukaan 75 vuotta täyttäneiden lukumäärä kasvaa Pöytyällä vuoteen 2030 mennessä 10,9 %:sta 16,1 %:iin väestöstä ja vuoteen 2040 mennessä 18,6 %:iin väestöstä. Samalla Pöytyän kunnan väestörakenne kuitenkin lähenee koko maan ja Varsinais-Suomen väestörakennetta. Koko maassa 75 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä kasvaa vuoteen 2030 mennessä 9,5 %:sta 14,3 %:iin ja Varsinais-Suomessa vastaavasti 10,1 %:sta 15 %:iin.

	31.12.2019	2025	2030	2040
Väestö	8 276	7940	7691	7304
75 vuotta täyttäneet	902	1096	1300	1359
josta	281	286	338	482
85 vuotta täyttäneet				
65 – 74 -vuotiaat	1159	1064	1031	898

Lähde: Sotkanet

Pöytyän huoltosuhte on 75. Koko maassa se on 61,4 ja Varsinais-Suomessa 61,5

Keskivaikea tai vaikean muistisairauden esiintyvyys Pöytyällä väestöennusteen mukaan. Arvio perustuu tilastokeskuksen väestölaskentaan 31.12.2019.

Ikä (v)	2020	2025	2040
30-64	9	9	8
65-74	49	45	38
75-84	70	87	91
85-	96	99	177
yhteensä / henkilöä	224	240	314

2.1 Mitä vaikutuksia haasteilla on Pöytyän iäkkäiden arkeen ja palveluihin?

Pöytyällä on suhteellisesti enemmän ikäihmisiä kuin keskimäärin Suomessa. Tämä näkyy tietysti Pöytyän palveluiden käytössä ja palvelurakenteessa. Nyt on tärkeää tehdä tarkastelu iäkkäiden määrän kasvun osalta palvelurakenteeseen. Miten kasvava ikääntyneiden väestö tullaan hoitamaan?

Arviolta noin yksi prosentti 75 vuotta täyttäneistä tarvitsee pitkäaikaista laitoshoidoa, joten heitä tulee olemaan 11 Pöytyällä vuonna 2025. Tehostetun palveluasumisen asiakkaita on nykyisellä trendillä 2025 n. 110 (nykyinen 90) ja jos osuus saataisiin laskettua valtakunnalliseen tasoon n. 7% olisi luku n. 100. Kymmenen asiakkaan lisäys palveluissa tarkoittaa seitsemän työntekijän lisäystä reserviin eli n. 600 000€:n lisämenoa budjettiin vuosittain. (2500€/kk mukaan).

3 IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUIDEN NYKYTILA PÖYTYÄN KUNNASSA

Pöytyän kunnan ikääntyneiden palvelut tuotetaan pääosin kunnan omana toimintana. Perusterveydenhuollon osalta Pöytyä kuuluu Pöytyän kansanterveystyön kuntayhtymään, joka tuottaa perusterveydenhuollon palvelut.

3.1 Toimintaa ohjaavat arvot

Ikääntyneiden palveluiden toimintaa ohjaavina arvoina ovat:

- VASTUULLISUUS

Asiakas voi luottaa siihen, että hän saa toimintakykyään ja tarpeitaan vastaavia laadukkaita, ammattilaisten arvioimia ja toteuttamia palveluita turvallisessa ympäristössä

- INHIMILLISYYS

Asiakas kohdataan aikuisena omassa elämässään valintoja ja päätöksiä tekevänä ihmisenä. Hoidon jatkuvuuden turvaaminen.

- ASIAKASLÄHTÖISYYS

Palveluiden tarpeen arvioinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa asiakas saa oikea-aikaiset yksilölliset palvelut, joissa huomioidaan asiakkaan omia toiveita, näkemyksiä ja elämänhistoria.

3.2 Ennaltaehkäisevät palvelut

Hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä tehdään niiden kuluvana vuonna 80, 85, 90 vuotta täyttäneiden luo, jotka eivät ole kunnan palvelujen piirissä.

Kunnassa toimii jokaisessa kuntakeskuksessa omaishoitajille tarkoitettu vertaistukiryhmä, joka kokoontuu kerran kuukaudessa: Vetäjänä toimii avopalveluohjaaja. Omaishoitajia varten on kunnassa omaishoidonlomittaja, joka voi arkipäivisin sijaistaa omaishoitajaa hoidettavan kotona.

3.3 Liikunta- ja kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut ovat laaja kokonaisuus, joka pitää sisällään liikuntatoimen, yleisen kunnan kulttuuritoimen, Auranlaakson kansalaisopiston ja kirjastojen palvelut. Näiden ollessa osa ikäihmisten arkea lisääntyvät sosiaalisuus, sosiaaliset verkostot ja yhteenkuuluvuuden tunne, jotka rakentavat ennaltaehkäisevästi kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja elämän laatua. Tällä sektorilla toimivat kulttuuripalvelujen lisäksi, seurakunta ja kolmas sektori. Tavoitteena ovat kulttuurielämykset ja mahdollisuus harrastaa liikuntaa tai kulttuuriperintöä ja oppia elämän kaikissa vaiheissa.

Liikuntatoimi järjestää ennaltaehkäisevänä palveluna viikoittaiset maksuttomat kuntosali- ja tuolijumpparyhmät kaikissa kolmessa kuntakeskuksessa. Nämä sekä mm. senioritanssi-, tasa-paino- ja kuntolentopalloryhmät toteutetaan osin yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Lisäksi yhdistyksillä on tarjolla ikääntyneille paljon omaa liikuntatoimintaa, kuten bocciaa, keilailua ja sauvakävelyä. Auranlaakson kansalaisopiston tarjontaan kuuluu myös runsaasti ikäihmisille soveltuvia liikuntakursseja.

Kunnan vapaa-aikatoimi järjestää monipuolista kulttuuritoimintaa kunnan alueella. Kulttuuritoiminta kohdennetaan myös ikääntyville ja palveluja tuodaan asumispalveluysiköihin. Kirjasto tarjoaa monipuolisen ja ajantasaisen kokoelman perinteisistä ja digitaalisista aineistoista. Kirjasto järjestää erilaisia tapahtumia ja verkostoituu seudun toimijoiden kanssa. Kirjasto tuottaa myös palveluita ja tapahtumia ikääntyvien asumispalveluysiköihin. Kirjaston, kulttuuritoimen ja ikääntyvien palveluiden yhteistyötä kehitetään suunnitelluksi ja säännölliseksi toiminnaksi, jonka avulla voidaan hyödyntää palveluiden kohdentamista ikääntyville.

3.4 Seurakunta, järjestötoiminta, vapaaehtoistoiminta

Oman seurakunnan papit, diakonityöntekijät ja muut työntekijät ovat seurakuntalaisia varten kaikissa elämänvaiheissa. Seurakunnan työntekijöiden puoleen voi kääntyä juhlassa ja arjessa. Mahdollisuuksien mukaan kohtaaminen tapahtuu seurakunnan tiloissa, kodeissa, puhelimesta tai verkossa. Työntekijöiden yhteystiedot saa esim. Pöytyän seurakunnan kotisivuilta tai numerotiedustelusta.

Kirkon Palveleva puhelin vastaa numerosta 0400 221180 joka ilta klo 18-24. Päivystäjät ovat vaitiolovelvollisia koulutettuja vapaaehtoisia ja kirkon työntekijöitä. Seurakunta elää nykypäivänä myös sosiaalisessa mediassa; Facebookissa ja Instagramissa.

Kunnassa on aktiivista järjestö- ja vapaaehtoistyötä eri kuntakeskuksissa. Paikalliset järjestöt, yhdistykset ja vapaaehtoistoimijat järjestävät erilaista ikääntyville suunnattua toimintaa kun-

takeskuksissa sekä asumispalveluyksiköissä. Toiminnassa on huomioitu niin yksilö- kuin ryhmätoiminta, joka tukee ikääntyneiden toimintakyvyn eri osa-alueita kuten liikunta, ulkoilu, pelit ja musiikkituokiot.

3.5 Omaishoidon tuki

Omaishoidon tuki on vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön kotona tapahtuvan hoidon tai muun huolenpidon turvaamiseksi maksettava hoitopalkkio. Sitä maksetaan hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaisesti. Omaishoidon tuen saajan tulee tarvita apua, tukea tai ohjausta useassa henkilökohtaisessa asiassa ympärivuorokautisesti. Omaishoidon tuki korvaa ympärivuorokautista palveluasumista tai runsasta kotihoidon apua. Kunta tekee omaishoitajan kanssa sopimuksen, jossa omaishoitaja sitoutuu pitkäaikaiseen hoitamiseen. Omaishoidontuelle on perusturvalautakunta asettanut myöntämiskriteerit ja sillä on kolme maksuluokkaa. Avopalveluohjajan omaishoidon vertaistukiryhmät kokoontuvat kerran kuukaudessa jokaisessa kuntakeskuksessa

3.6 Palveluohjaus ja palvelutarpeenarviointi

Ikääntyneiden pöytyäläisten kotona asumista tuetaan palveluohjauksella. Palveluohjaus on asiakaslähtöistä työtä, jonka tavoitteena on tunnistaa asiakkaan yksilölliset tarpeet ja voimavarat. Palveluohjaus on ohjausta ja neuvontaa ikääntymiseen liittyvissä käytännön asioissa, kuten hyvinvointia edistävästä ja kotona asumista tukevista palveluista, asumisvaihtoehdoista, apuvälineistä, taloudellisista etuuksista, liikuntapalveluista sekä virkistys- ja harrastusmahdollisuuksista. Palveluohjaus on maksutonta. Maakunnallinen asiakasohjaus- ja neuvonta KomPASSi palvelee asiakasneuvonta.fi sivustolla, neuvonta- chat:issa ja puhelimitse arkisin. Pöytyällä palveluohjausta antaa avopalveluohjaaja.

Sosiaalihuoltolakiin liittyvissä palvelutarpeen arviointitehtävissä (yli 65 -vuotias) otetaan asiakkaaseen yhteyttä vähintään seitsemän työpäivän kuluessa yhteydenotosta palvelutarpeen arvioimiseksi. Kiireellisissä ja välitöntä hoitoa vaativissa tapauksissa palvelutarve arvioidaan viipymättä ja palvelut voidaan aloittaa lyhyelläkin varoitusajalla. Palvelutarpeen selvittämisessä arvioidaan monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti luotettavia arviointivälineitä apuna käyttäen, iäkkään henkilön toimintakyky, suoriutuminen tavanomaisissa elämän toiminnoissa, avun ja tuen tarve sekä asunto-olosuhteet ja sosiaalinen verkosto. Palvelutarpeen arvion tekee asiakas-

tarpeen mukaan sosiaalihuoltolain mukaisesti avopalveluohjaaja yhteistyössä moniammatillisen tiimin kanssa.

3.7 Kotihoito ja tukipalvelut

Kotihoidon palvelukokonaisuuteen kuuluvat kotipalvelu ja kotisairaanhoido sekä tukipalvelut. Säännöllinen kotihoito tarkoittaa vähintään kerran viikossa annettavaa kotihoidon palvelua. Harvemmin annettavat palvelut kuuluvat tilapäiseen kotihoitoon. Kuntouttava päivätoiminta, lyhytaikaishoito, omaishoidon lomituspalvelu ja kolmannen sektorin palvelut tukevat kotihoitoa. Kotihoito tekee yhteistyötä omaisten ja läheisten sekä muiden tahojen kuten terveyskeskuksen, seurakunnan ja asumispalveluyksiköiden kanssa.

3.8 Päivätoiminta ja lyhytaikaishoito

Kuntouttava päivätoiminta on ryhmämuotoista toimintaa, jonka tarkoituksena on tukea itsenäistä kotona selviytymistä. Kuntouttava päivätoiminta tukee asiakkaan sosiaalista, fyysistä, psyykkistä- ja kognitiivista toimintakykyä. Kuntouttavaan päivätoimintaan ohjaututaan avopalveluohjaajan, SAP(Sijoita, arvioi ja palveluohjaa) -työryhmän, kotihoidon ja kotikuntoutuksen kautta. Kuntouttavaa päivätoimintaa järjestetään Kartanokodissa joka keskiviikko, Riihikodissa tiistaisin ja Kotikarpalossa tiistaisin ja torstaisin. Kuntouttavaan päivätoimintaan on järjestetty taksikuljetus.

Lyhytaikaishoidolla tarkoitetaan suunnitelmallista kotona asumista tukevaa hoitoa, joka voidaan järjestää jaksottais- tai lyhytaikaishoitona tai yksittäisenä hoitajaksona esimerkiksi sairaalasta kotiutumisen tai palvelutarpeen arvioinnin tukemisen yhteydessä. Kuntouttava lyhytaikaishoito toteutuu asumispalveluyksiköissä ja jaksolle määritellään asiakkaan yksilölliset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Lyhytaikaishoito on tarkoitettu omaishoidettaville, kotihoidon asiakkaille sekä muille lyhytaikaishoitoa tarvitseville 65 vuotta täyttäneille.

3.9 Asumispalvelut

Sosiaalihuoltolain (1301/2014 § 21) mukaan kunnan on huolehdittava asumispalveluiden järjestämisestä. Sosiaalihuoltolain mukaisia asumispalveluita järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua ja tukea päivittäisessä asumisessa. Pöytyän kunnassa on palveluas-

mista sekä tehostettua palveluasumista. Palveluasumista järjestetään vaihtoehtona henkilöille, joilla on tehostetun kotihoidon tarve ja voi tarvita useita hoivakäyntejä vuorokaudessa mutta ei tarvitse ympärivuorokautista hoivaa. Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, jolla on fyysisen, kognitiivisen ja/tai sosiaalisen toimintakyvyn alentumista niin paljon, että hän tarvitsee ympärivuorokautista huolenpitoa, hoitoa ja valvontaa, eikä tarpeeseen ja turvallisuuteen voida vastata kotiin annettavilla palveluilla, omaishoitajan avun turvin tai palveluasumisella. Kunta on hankkinut tarvittaessa ostopalveluna ympärivuorokautisia asumispalvelupaikkoja.

3.10 Perusterveydenhuollon palvelut

Pöytyän kansanterveystyön kuntayhtymä tuottaa alueelle perusterveydenhuollon palvelut kolmessa kuntataajamassa. Näihin kuuluvat sairaanhoidon vastaanottopalvelut (lääkäri, sairaanhoitaja, psykiatriset sairaanhoitajat, diabeteshoitajat), terveyskeskusosasto ja avosairaala, terapiapalvelut fysioterapia, puheterapia, jalkaterapia, laboratorio- ja röntgenpalvelut sekä terveysneuvonnan palvelut.

Terveyskeskusosasto sijaitsee Riihikoskella. Osastolla on 28 potilaspaikkaa ja on luonteeltaan aktiivisen kuntouttamisen osasto. Osastolla hoidetaan mm. aivoinfarktista, ortopedisista operatioista ja infektioista toipuvia potilaita sekä tehdään geriatrisia kokonaisarvioita ja saattohoitoa. Aktiivinen kuntouttaminen mahdollistaa lyhyet hoitajaksot. Kotiutumisen tueksi järjestetään tarvittaessa kunnan kotihoidon palveluita.

Avosairaala toimii kuntayhtymän alueella hoitaen potilaita, jotka tarvitsevat perusterveydenhuollon osastotasosta hoitoa, mutta joiden vointi ei edellytä ympärivuorokautista osastolla oloa. Avosairaalan hoito toteutetaan kotona tai avosairaalan tiloissa. Avosairaalan kanssa yhteistyössä toteutetaan myös kunnan ikääntyvien palveluissa asiakkaana olevien vaativa lääkinnällinen hoito eri tilanteissa.

3.11 Henkilöstö

Alla olevassa taulukossa on kuvattu asiakkaiden hoitoon osallistuvan hoitohenkilöstön määrä eri toimintayksiköissä. Henkilöstömitoitus on laissa säädelty 1.10.2020 alkaen.

	Riihikoti palvelukeskus tehpa 32 palv. as. 6	Palvelutalo Kotikarpalo tehpa 32	Kartanokoti tehpa 30	Kotihoito
*Lähiesihenkilö (Vastaava sairaanhoitaja, kotihoidon ohjaaja)	0,5	0,5	0,5	1
Sairanhoitaja	1,5	1,5	1,5	6
Lähihoitaja/perushoitaja	20	19	17,5	22
*Lähihoitaja varahenkilö	2	2	2	3
*Laitosapulainen oppisopimus (välillinen työ)	1	1	1	
*Hoitotyöntekijä / laitospulainen (välillinen työ)	0,5	0,5	0,5	
Fysioterapeutti / toimintaterapeutti				2
Päivätoiminnanohjaaja				1
Omaishoidon lomittaja				0,5
Sijaisbooli				6
Yhteensä	25,5	24,5	23	42,5
Mitoitus * ei lasketa mitoitukseen	tehpa 0,61 palv.as. 0,5	0,64	0,63	

Hoitohenkilöstön saatavuus on vakituisiin toimiin ollut hyvä. Äkillisiä lyhytaikaisia sijaisuuksia ei aina pystytty täyttämään. Sijaisrekrytinnissa on käytössä Sarastia rekry-palvelu.

Pöytyän kunnan taloudentasapainottamisohjelmassa on edellytetty henkilöstösäästöjä. Henkilöstösäästöt on toteutettu seuraavasti: Palvelutalo Kotikarpalosta on jätetty täyttämättä yksi lähihoitajan toimi 1.1.2020 alkaen. Riihikoti- palvelukeskuksesta jätetään täyttämättä yksi lähihoitajan toimi 1.6.2021 alkaen, oppisopimusopiskelijan paikka on lakkautettu. Kotihoidosta on jätetty täyttämättä yksi lähihoitajan toimi kauppapalveluiden siirryttyä työllistämispalveluihin 1.6.2020 ja yksi oppisopimuspaikka on lakkautettu sekä kaksi osa-aikaista 50% toimea jätetty sijaistamatta 1.1.2021. Omaishoidon lomittajan vakanssi muutettu 50% vuodelle 2021.

Pöytyän kunnanhallitus on 29.3.2021 päättänyt perustaa kaksi uutta lähihoitajan vakanssia sijaispooliin. Riihikotipalvelukeskuksen osalta ei lakkauteta aikaisemmin päätettyä lähihoitajan vakanssia uuden hoitajamitoituslain vuoksi. Kotikarpalon yksi 50 % lähihoitajan vakanssi muutetaan 100 % vakanssiksi. Perusteluna on hoitajamitoitus ja rekrytointihaasteet lyhytaikaisiin sijaisiin.

4 AIEMMAT KEHITTÄMISHANKKEET

Pöytyän kunnassa on vuonna 2018 alkanut vanhuspalveluiden Tulevaisuusmatkalla - vireät palvelukokonaisuudet -kehittämishanke. Palvelurakenteen havaittiin poikkeavan valtakunnallisista tavoitteista, eikä palvelut tukeneet riittävästi ikäihmisten kotona asumista tukevia suosituksia. Pöytyän vanhuspalveluiden kehittämishankkeen tarkoituksena on uudistaa Pöytyän kunnan ikääntyneiden palvelurakennetta ja -valikoimaa palveluohjauksen, omaishoidon palveluiden, kotona asumista tukevien palveluiden sekä ikääntyneiden asumisen kokonaisuuksissa.

Palvelurakennetta kehitetään väestöennusteiden mukaisesti vastaamaan valtakunnallista suositusta ikääntyneiden palvelurakenteen tasosta, alueelliset tarpeet huomioon ottaen. Palvelurakenteen uudistamisella pyritään vastaamaan tulevaisuuden muuttuvaan ja kasvavaan ikääntyneiden palvelutarpeeseen. Hanke kattaa koko ikääntyneiden palvelurakenteen. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa palveluita, jotka mahdollistavat ikääntyneiden toimintakyvyn säilymisen, hyvän elämänlaadun ja turvallisen kotona asumisen. Vanhuspalveluiden prosessit ja palvelukuvaukset kirjataan hankkeen myötä auki ja näkyviksi, jolloin niiden toimivuutta voidaan myös tulevaisuudessa paremmin arvioida ja mitata. Tulevaisuusmatkalla - vireät palvelukokonaisuudet -kehittämishankkeesta on erillinen suunnitelma.

5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Vanhustyön toimintalinjat eli strategiat ilmaisevat vanhustyön suuntaviivat siitä, miten Pöytyän ikääntyvien palveluita kehitetään. Strategiat perustuvat valtakunnallisiin linjauksiin lainsäädännön ja suositusten kautta sekä Pöytyän kunnan strategiaan. Pääpainopisteet ovat ennaltaehkäisevät palvelut, palvelurakenteen uudistaminen ja osallisuuden vahvistaminen.

5.1 Ennaltaehkäisevät palvelut

Ikääntyneiden palvelutarpeiden kasvuun voidaan vaikuttaa panostamalla hyvinvointia edistäviin ja ennaltaehkäiseviin toimiin, neuvontaan ja ohjaukseen sekä kuntouttavien palvelujen kohdentamiseen niistä hyötyville. Kansallinen tavoite on, että iäkkäät voivat asua kotona ja saada sinne tarvitsemansa palvelut. (THL 2020.)

5.1.1 Hyvinvointia edistävät kotikäynnit ja terveystarkastukset

Kunnassa hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä tehdään niiden kuluvana vuonna 80, 85, 90 vuotta täyttäneiden luo, jotka eivät ole kunnan palvelujen piirissä. Pöytyän kansanterveystyön ky:ssä tehdään säännölliset, vapaaehtoiset terveystarkastukset 68 vuotta täyttäneille ja tarveharkintaisesti myös muille ikäryhmille.

5.1.2 Palveluohjaus ja palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen

Ikääntyvien palveluohjausta kehitetään tiedottamalla ja ohjaamalla käyttämään ikääntyvien maakunnallista asiakasneuvontaa. Maakunnallinen asiakasneuvonta toimii puhelinpalveluna sekä chat- ja verkkosivustolla. Kunnan omaa palveluohjausta kehitetään monipuolisemmaksi hyödyntämällä palveluohjauksessa myös 3. sektorin, järjestötoiminnan ja yksityisten palvelutuottajien mahdollisuuksia ikääntyvien tueksi.

Palvelutarpeen arviointia kehitetään moniammatillisen laaja-alaisen geriatrisen arvioinnin suuntaan. Moniammatillinen palvelutarpeen arviointi tehdään yhteistyössä avopalveluohjaajan, fysio- ja toimintaterapeutin, sairaanhoitajan, lääkärin ja tarpeen mukaan muiden ammattiryhmien edustajien kanssa. Moniammatillinen palvelutarpeenarviointi toteutetaan arvioivalla kuntoutusjaksoilla, joka aloitetaan asiakkaalle palveluohjauksen ja avopalveluohjaajan tekemän palvelutarve arvioinnin pohjalta. Arvioiva kuntoutusjakso toteutetaan asiakkaan kotona moniammatillisesti, jonka jälkeen tehdään päätös asiakkaan tarvitsemasta palvelusta. Arvioivan kuntoutusjakson

tarkoitus on selvittää laaja-alaisesti asiakkaan toimintakyky ja –rajoitteet sekä avun, tuen ja hoidon tarve. Arvioiva kuntoutusjakso takaa asiakkaalle yksilölliset ja oikea-aikaiset palvelut. SAP- työryhmän työskentelyä kehitetään tarkentamalla työryhmään osallistuvat tarpeenmukaiset edustajat ja työskentelyn prosessin vaiheet. Palvelutarpeenarviointi toteutetaan RAI- arviointijärjestelmällä vuoden 2022 alusta.

5.1.3 RAI- arviointijärjestelmä (Resident assetment instrument)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012) velvoittaa kuntia käyttämään RAI- arviointivälineistöä 1.4. 2023 alkaen iäkkään henkilön toimintakyvyn arvioinnissa, jos henkilö tarvitsee säännöllisesti annettavia sosiaalipalveluja hoitonsa ja huolenpitonsa turvaamiseksi. Lisäksi RAI- arviointivälineistöä on käytettävä silloin kun iäkkään saamissa palveluissa tai hänen olosuhteissa tapahtuu olennaisia muutoksia.

RAI- arviointivälineistön avulla arvioidaan asiakkaan kokonaisvaltaista toimintakykyä yksilöllisesti ja systemaattisesti yhdessä asiakkaan kanssa. Arvioinnista saadun tiedon pohjalta pystytään havaitsemaan asiakkaan voimavarat ja toimintakyvyn vajeet sekä hoidon, kuntoutuksen ja palvelujen tarve. Tavoitteena on tasapuolinen asiakkaan hoidon ja palveluntarpeen arviointi, joka vahvistaa asiakkaan omatoimisuutta ja yksilöllistä hyvinvointia. RAI-järjestelmää hyödynnetään kliinisen hoitotyön lisäksi myös vanhus- ja vammaispalveluja tuottavan organisaation johtaja kehittämistyössä.

Kotihoidossa ja asumispalveluyksiköissä käyttöön otetaan RAI- arviointikyky mittari vuoden 2021 aikana.

5.1.4 Liikuntapalvelut ja kulttuuripalvelut

Monipuolisen omatoimiliikunnan edistämiseksi kunnan ulkokuntosaliverkoston tullaan laajentamaan. Tavoitteena on saada entistä isompi osuus ikäihmisistä liikunnan pariin. Joko ohjatuissa ryhmissä tai omatoimisesti. Liikuntatoimi järjestää säännöllisesti eri kuntataajamissa ikääntyville suunnattuja matalan kynnyksen liikuntaryhmiä. Ikääntyneiden liikuntaryhmien toteutuksessa huomioidaan ikääntyvien liikuntasuosituksia, tavoitteena ikääntyvän toimintakyvyn ylläpitäminen ja tukeminen. Eri järjestöt järjestävät myös monipuolisia liikuntamahdollisuuksia. Kunnan alueella on monipuolisia vaihtoehtoja liikunnan harrastamiseen niin sisällä kuin ulkonakin.

Kulttuuri ja kirjastopalvelujen kanssa kehitetään yhteistyötä ja monimuotoisten palvelujen saata- vuutta myös ikääntyville, kotona asuville ja palvelujen piirissä oleville ikääntyneille. Kehittämis-

kohteita poimitaan jo olemassa olevista yhteistyön muodoista laajentumaan koko kunnan alueelle. Kehitetään teknologian mahdollisuuksia esimerkiksi tapahtumien välittäminen video välitteisesti. Kirjaston siirtokokoelmien välittäminen asumispalveluyksiköihin ja kotona asuville ikääntyneille, jotka eivät pysty hyödyntämään kirjaston palveluja.

5.1.5 Ikääntyneen asuin- ja elinympäristö

Ikääntyneiden näkökulman huomioiminen asuin- ja liikenneympäristön suunnitteluvaiheessa sekä kunnan toimitilojen suunnittelussa, rakentamisessa, ylläpidossa ja peruskorjauksessa.

5.1.6 3. sektori, järjestötoiminta, vapaaehtoistyö

Kehitetään ja lisätään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa yhteistyössä ikääntyvien palveluiden kanssa, tavoitteena ikääntyvien hyvinvointia tukeva toiminta. Koolle kutsutaan järjestöpalaverit kaksi kertaa vuodessa (vastuutahot 7.2 taulukossa. Vapaa-aikatoimi ja perusturvatoimi kutsuvat koolle), jossa yhdessä suunnitellaan ja kehitetään järjestöjen roolia ja mahdollisuuksia ikääntyneiden palveluissa. Tehdään yhteistyötä omaishoitoliiton, muistiyhdistyksen ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa.

5.1.7 Muistisairautta sairastavan hoitopolku

Pöytyän kunnan vanhuspalveluiden yksi kehittämiskohde on muistiasiakkaan hoitopolun luominen. Muistiasiakkaan hoitopolun tavoitteena on turvata muistisairaalle hyvä hoito ja elämänlaatu sekä tukea kotona asumista ja läheistä. Hoitopolku toimii myös apuvälineenä ammattilaiselle hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Tarkoituksena on luoda näyttöön perustuen muistiasiakkaan hoitopolku, joka sisältää ennaltaehkäisevät palvelut, palvelut kotona / omaishoidossa, kotihoidossa, lyhytaikahoidossa, asumispalveluyksikössä ja palliatiivinen - ja saattohoito. Muistiasiakkaan hoitopolkua kehitetään yhteistyössä perusterveydenhuollon, Varsinais-Suomen muistiyhdistyksen asiantuntijoiden sekä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa.

5.2 Palvelurakennemuutos

Pöytyän vanhuspalveluiden palvelurakenteessa korostuu ympärivuorokautisten asumispalveluiden merkittävä osuus. Tämän vuoksi 75 vuotta täyttäneillä ympärivuorokautisen asumispalvelun

osuus on 10,0 % tavoitteen ollessa 6,0 – 7,0 %. Valtakunnallisten linjausten mukaan ikääntyvien palveluiden tulisi painottua ennaltaehkäisevään palveluun ja kotona asumiseen kotihoidon ja teknologian turvin. Palvelurakennemuutoksessa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti hoiva- ja hoitopalvelujen rakennetta ja pyritään kehittämään palveluita suosituksia vastaavaksi.

Hallituksen vanhuspalvelulain uudistamisen toiseen vaiheeseen kuuluu kotiin annettavien palveluiden laadun ja saatavuuden parantaminen sekä kotihoidon henkilöstö riittävyden määrittely. Tavoitteena on iäkkään toimintakykyä turvaavat oikea-aikaiset palvelut, iäkkäiden kotona asumisen edistäminen palvelujen monimuotoisuudella ja hoidon- ja huolenpidon kokonaisuuden selkeyttäminen. Kotona asumisen ja tehostetun palveluasumisen välille tulee olla saatavilla monimuotoisia, joustavia, yhteisöllisiä ja toimintakyvyn säilymistä tukevia asumis- ja palvelukokonaisuuksia (valtioneuvosto 2020.)

5.2.1 Lyhytaikaishoito

Lyhytaikaishoitopaikkoja lisätään jokaiseen asumispalveluyksikköön yksi, jonka jälkeen jokaisessa yksikössä on kolme lyhytaikaishoitopaikkaa. Lyhytaikaishoitoa kehitetään tukemaan kotona asumista ja omaishoitajan jaksamista. Lyhytaikaishoitoon asiakkaalle laaditaan yksilölliset tavoitteet, joiden mukaan suunnataan toimintakykyä ylläpitäviä ja kuntoutuksen toimintoja hoitajaksoille.

5.2.2 Kotihoito

Kotihoidon toimintoja kehitetään vastamaan paremmin asiakkaan yksilöllistä tarvetta ja tukemaan asiakkaan kotona asumista yksilöllisillä ja oikea-aikaisilla palveluilla. Kotihoidon toiminnassa arvioidaan ja tarkastellaan asiakas- ja palveluprosessit, henkilöstöresurssit ja ympärivuorokautisen kotihoidon tarpeen ja toteutuksen selvittäminen sekä teknologian hyödyntäminen. Kotihoidon yhteydessä toimii kuntoutustiimi ja kuntoutuspalveluja kehitetään luomalla arviointijakso- ja kotikuntoutusmalli kotihoitoon.

5.2.3 Asumispalvelut

Tehostetun asumispalvelun paikkoja tulee vähentää ja tilalle luoda uusia välimuotoisia asumisvaihtoehtoja. Kaikissa kolmessa asumispalveluyksiköissä vähennetään tehostetun palvelun paikkalukumäärä 30 asiakaspaikkaan, joista kolme on käytössä lyhytaikaishoitoon. Palveluasumispaikkoja otetaan käyttöön Riihikodissa 6 paikkaa ja Kotikarjalossa 5 paikkaa. Palveluasumispaikkoja tai vaihtoehtoisia asumismuotoja lisätään.

5.3 Osallisuus

Ikääntyvien osallisuuden edistäminen on keskeinen ikääntymispoliittinen tavoite, jota määritellään vanhuspalvelulaissa ja ikääntyvien laatusuosituksissa. Osallisuus käsitteenä on moniulotteinen mutta keskeisintä siinä on ihmisen kokemus olla merkityksellinen, tulla kuulluksi ja päästä vaikuttamaan omaan elämäänsä ja yhteisiin asioihin sekä yhteenkuuluvuuden tunne. Tutkimustulosten mukaan osallisuudelle on merkittävä vaikutus ikääntyneen terveyteen ja hyvinvointiin. (Pulkinen 2019.)

Osallisuuden edistämiseksi kehitetään yhteistyötä poikkisektoraalisesti sekä eri toimijoiden välillä. Ikääntyneiden tarpeet ja näkökulmat huomioidaan kaikessa kehittämistoiminnassa kunnan toiminnoissa. Asiakastytyväisyyskyselyt toteutetaan kerran vuodessa ikääntyneiden palvelujen asiakkaille. Kuntalaiskyselyjä järjestetään yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa. Vanhus- ja vammaisneuvosto on tehnyt torikyselyjä ikääntyvien palveluista kerran kesässä joka kuntakeskuksessa. Ikääntyneiden palveluiden näkyväksi tekeminen tiedottamisen tehostamisella. Laaditaan esite, joka toimitetaan kuntalehden mukana jokaiseen kotitalouteen sekä järjestetään seniorimessut (kts. Taulukko 7.2). Osallisuutta lisääviä toimenpiteitä sisältyy ikääntymispoliittisen toimenpideohjelman jokaiseen kohtaan.

5.4 Digitalisaatio ja teknologia

Digitalisaatio ja teknologia luova uusia mahdollisuuksia ikääntyneiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Ratkaisujen avulla voidaan tehostaa myös palvelujärjestelmän toimintaa ja tukea ikääntyneiden itsenäistä ja turvallista kotona asumista. (STM 2020.)

Ikääntyneiden palveluissa siirrytään lääkkeiden koneelliseen annosjakeluun, joka edistää järkevää lääkehoitoa ja varmistaa potilasturvallisuutta. Kotihoidossa pilotoidaan kotihoidon etäkäynti mahdollisuuksia. Yhteistyö toiminnassa edistetään teknologian mahdollisuuksia kuten tapahtumien välittämistä videoyhteyden avulla. Pohditaan teknologian mahdollisuuksia palveluiden kehittämiseen.

5.5 Omavalvonta

Omavalvonta on palveluntuottajan työkalu, jonka avulla kehitetään ja seurataan palvelujen laadua toimintayksiköiden päivittäisessä asiakastyössä. Omavalvonta on kirjallinen suunnitelma, jonka avulla asiakkaan palveluissa esiintyvät epäkohdat ja riskiä aiheuttavat tilanteet pystytään tunnistamaan, ehkäisemään ja korjaamaan. Toimintayksikön omavalvonta perustuu riskienhal-

lintaan, jossa palveluprosesseja arvioidaan laadun ja asiakasturvallisuuden näkökulmasta. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä riskien toteutuminen ja reagoida havaittuihin kriittisiin työvaiheisiin tai kehittämistä vaativiin asioihin suunnitelmallisesti ja nopeasti. (Valvira 2021.)

Sisäisen laadunvarmistamisen kehittäminen ikääntyneiden palveluissa tulee olla jatkuvaa. Laadunvarmistamisen keinoja ovat muun muassa: Omavalvontasuunnitelman kehittäminen toimintaa ohjaavaksi ja sisäisen valvonnan työkaluksi. Asiakasturvallisuussuunnitelman laatiminen ikääntyneiden palveluihin. SHQS- laatuohjelman käyttöönotto (sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden käyttöön tarkoitettu laatujohtamisen työkalu. Haetaan SHQS- laaduntunnustus vuonna 2022).

5.6 Henkilöstösuunnitelma 2021-2025

Suunnitelman toteuttamiseksi kunnan on järjestettävä riittävät voimavarat ikääntyneen väestön toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseen sekä iäkkäille henkilöille järjestettäviin sosiaalipalveluihin (vanhuspalvelulaki 9 §). Toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämään palvelun tarvetta ja joka turvaa heille laadukkaat palvelut (vanhuspalvelulaki 20 §).

Henkilöstömitoitus säädetään vanhuspalvelulaissa (9.7.2020/565 § 20) 1.10.2020 alkaen. Henkilöstömitoitus ympärivuorokautisen asumispalveluyksiköissä nousee portaittain seuraavasti: 1.10.2020 alkaen 0,5, 1.1.2021 0,55, 1.1.2022 0,6 ja 1.4.2023 0,7 työntekijää asiakasta kohden. Mitoitukseen lasketaan välitöntä asiakastyötä tekevät työntekijät. Välilliseen työhön on pääsääntöisesti varattava erillinen resurssi. Välittömän ja välillisen työn määrittelyssä käytetään Valviran ja aluehallintoviraston antamaa ohjetta.

Lain edellyttämien henkilöstömitoitusten saavuttaminen edellyttää täyttämättä olevien toimien täyttämistä ja kuuden hoitajan vakanssin perustamista ympärivuorokautisen asumispalvelun yksiköihin vuoteen 2023 mennessä. Henkilöstötarve ikääntyneiden palveluissa määräytyy palvelurakenteen mukaan.

Kotihoidon osalta henkilöstörakennetta tarkastellaan vanhuspalvelulain toisen vaiheen uudistamisen ja kunnan palvelurakennemuutoksen myötä.

5.6.1 Henkilöstön osaaminen ja koulutussuunnitelma

Henkilöstön koulutussuunnitelmat laaditaan vuosittain toimeksikkökohtaisesti. Koulutustarpeet nousevat esille henkilöstökokouksissa, vuosittaisissa kehityskeskusteluissa, toimintayksikön

tavoitteiden ja esihenkilön arvion pohjalta. Koulutusta järjestetään kohdennetusti osallistumalla sairaanhoitopiiriin ja muiden tahojen sekä sisäisesti järjestettäviin koulutuksiin. Vuosittain järjestetään täydennyskoulutusta lääkehoidon toteuttamiseen ja osaamisen varmistamiseen sekä paloturvallisuuteen liittyen. Henkilöstön osaamista kohdennetaan geriatriseen ja gerontologisen osaamisen vahvistamiseen, lääkehoidon osaamiseen ja monialaisen kuntoutuksen toteuttamiseen.

Asumispalveluyksiköissä on käynnistynyt tammikuussa 2021 kotona asumisen ja elämänhallinnan oppisopimuskoulutus. Muutoskoulutusta järjestetään tiimityöhön, työyhteisötaitoihin ja ikääntyvien hoitotyön muutoksen hallintaan vuosina 2021-2025.

6 SEURANTA

Ikäpoliittisen strategian ja kehittämissuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain ja valtuustokausittain. Tavoitteita tarkastellaan vuosittain talousarvion ja tilinpäätöskertomuksen yhteydessä. Ikäpoliittinen strategia päivitetään valtuustokausittain. Vanhus- ja vammaisneuvosto seuraa ja arvioi suunnitelman toteutumista. Suunnitelman liitteenä yksilöity, vastuutettu ja aikataulutettu kehittämissuunnitelma.